

АЛЕКСАНДАР ГАТАЛИЦА

УВЕК САМ НИКАД БИО У КИКИНДИ

– Никад нисам био у Кикинди. Не спадам у болешљиве и кљасте људе па ми, разумљиво, нису биле потребне услуге њихових чувених лечилишта. Никад нисам одсео у огромном кикиндском хотелу „Имperiјал” – старој готској грађевини Карла IV са два крила од осмуђених црних цигала, у којој се из златних чесми пушта изворска вода на температури од 65 степени, а у подруму здања у базену који је оивичен модрим „жолнаи” мајоликама тиња природно блатно језеро, које баца кључ по кључ као неугасла лава вулкана. Никад нисам био у Кикинди: нисам видео ни њихове чувене базалтне басамке са доњег на горњи град, ни оне терасе са којих дува хладан ветар и брије лице право са Карпата, ни оне кикиндске старинске трамваје за које кажу да јуре с брда на брдо као да су помахнитали. Никад нисам био у Кикинди и никад нисам слушао њихову чувену војничку банду за коју веле да на својим дрвеним и лименим дувачким инструментима може опонашати глас сваког живог створа у природи и све то док свира неку веселу „дамску” песму или отмену „мушку” корачницу гренадира који никад нису ратовали. Никад нисам био у Кикинди и не недостаје ми. Нисам од оне врсте људи који или јесу трговачки путници или се понашају тако, па сваког петка хитају у аутобус или хватају воз који уз писак полази са перона, само да би негде отпутовали и тамо продавали неку своју робу: макар лаж са својих усана. Тако никад нисам био ни у Кикинди. Јесте, неверне Томе, никад нисам видео ни њихову ноћну светлост на небу, ону *аурору бореалис* за коју веле да је чувена у целом Банату, јер се за летњих ноћи, као небески осип далеких звезда, види само из Кикинде и околине. Нисам био у Кикинди и никад тамо нисам видео ни онај славни кратер од метеорита који је 1902. покосио

пола Карлове борове шуме и оставио траг дубок као какав америкашки кањон. Нисам био никад у Кикинди и тиме се поносим! Та варош уме да опчини путника намерника, веже га за себе и сваки пут му понуди црвену јабуку кад год се појави на некој од капија, чувених као што су оне тебанске.

– Увек одлазим у Кикинду. Био сам небројено пута. Нисам пореклом из Кикинде, али изнад свега љубим ту варош, никако стога што сам се родио некако накриво насађен, па ме свака кошчица боли још од младих дана. Не, када ми је потребно бањско лечење радиоактивним блатом, не идем у Кикинду, пошто тамо никаквих лековитих вода нема. Одлазим у пећину Таполица, недалеко од Балатона или у чувене Карлове Вари где се гренадири што никад нису омирисали сукоб, још шетају са дамама одевеним у беле сатенске хаљине са шлеповима. Тамо идем кад ме нешто заболи, али кад ми је добро, кад имам веру у будућност, хитам у Кикинду. Ухватим нестрпљиво аутобус или скочим на папучу вагона воза који уз писак полази са перона и за сат или мало јаче, ето ме у Кикинди. Волим то место најпре због његове железничке станице: огромно здање са високим полулучним сводом; станична зграда сва у мермеру, уз поносни потпис инжењера Густава Ајфела који је стигао и до Баната да би ту сазидао највећу станицу у овом делу Европе. А имао је и за шта да је сазида. У Кикинди је све велико. Чим изађе са станице, намерника сачекају висећи врткови разнобојног цвећа налик оним Семирамидиним и водоскок висине 65 метара, највећи у овом делу Европе. Када потом кренете авенијама у француском стилу, које наизменично пресецају улице једносмерне с лева на десно и с десна на лево, кад прођете испод чувених липа осетите да вам је стара Европа села за врат и неће да вас пусти ни за тренутак. Увек зато одлазим у Кикинду и мислим да могу рећи да је добро познајем, да је знам у душу. Знам, рецимо, да Кикинђани никад нису били музикални. Немају ни ваљан оркестар, па чак ни војничку банду која би недељом забављала пролазнике, фићфириће и друге упропаститеље женских срца, али зато умеју да негују псе и укрштају голубове гаћане. Голубови им редовно освајају прве награде, а један дугопругаш однео је поруку закачену за своју ножицу чак до Јапана. А пси – то је посебна прича. Сва највећа легла најотменијих европских пасмина пореклом су из Кикинде. Само тамо ћете видети да сваки пролазник има свог негованог и рашчешљаног пса, па кад крену на корзо – личећи тако један на другог – не зна се ко је ту газда, а ко на повоцу. Волим Кикинду. Зато сам у тој вароши стално.

– Ја сам из Кикинде и не могу да верујем шта ви говорите. Браво. Бравооо! Не могу рећи да ми није лепо док вас слушам.

Да – вас, вас „Никад нисам био у Кикинди” и вас „Увек сам био у Кикинди”. Обојица сте тако заносно причали, али да ли је то моје место, она помало учмала, али ваљана провинција која гуши сваког свог становника као мајка бујним и меканим грудима мршаво и кржљаво дете?

– Ви сте из Кикинде?

– Та, молим вас. То ме питате ви који себе зовете „Никад нисам био у Кикинди”? Наравно да сам из Кикинде. Ту сам се родио, ту сам одрастао и верујте, било би дивно да имамо хотел „Имperiјал” – стару готску грађевину Карла IV са два крила од осмуђених црних цигала, у којој се из златних чесми пушта изворска вода на температури од 65 степени, али, авај, то није тачно. Карло IV пролазио је срезом Соколов када му је један војник упао у извор и ту рана почела да му зараста. На том месту основане су Карлове Вари, а не неко чувено кикиндско лечилиште. У Кикинди дува ветар са Карпата, али нема никаквих базалтних степеница које воде од доњег у горњи град, банда гренадира не свира недељом корачнице зачињене опонашањем чудних гласова из природе, а у вароши уопште не саобраћају трамваји. И да: аурору бореалис никад нисам видео, па ни тај ваш метеорит који је 1902. покосио пола Карлове борове шуме.

– Ја сам управо то желео да кажем, господине из Кикинде. Непоуздано је слушати тлапње неког ко свој монолог започиње са „никад нисам био у Кикинди”. Ваљда треба саслушати оне који воле вашу варош и петком не пропуштају прилику да ускоче у први воз који вози за Кикинду...

– Та, молим вас, и вас сам... да, да вас који се зовете „Увек сам био у Кикинди”, пажљиво саслушао. Што сте се ви тек набулазнили глупости. Ма, каква станица, какав Густав Ајфел, одакле вам све то? Ви мора да сте помешали кикиндску са прашком или миланском железничком станицом. Када смо 2007. реконструисали омалену железничку станицу, сазидану додуше још 1857. године, тражили смо да се најзад реконструише и пруга до Београда да не бисмо сви у модрицама и ижвакани као вреће кромпира из престонице пристизали возом до Кикинде. О каквој ви железничкој станици онда причате, господине, о каквим перонима? А остало да и не спомињем. У Кикинди није све велико. Нема, господине, вашег водоскока високог 65 метара, нема висећих вртова, иако не кажем, волео бих да се бар нешто из ваше уобразиље породило и почело у Кикинди да постоји. Европа нам, господине „Увек сам био у Кикинди”, јесте села за врат, али нити узгајамо псе, нити смо поносни на наше голубе гаћане и оног једног крилатог несрећника који је, по вама, долетео чак до Јапана.

– Господине из Кикинде, мислим да сте нас разоткрили, али у овом тренутку желим рећи и у своје и у име мог, да тако кажем колеге, да смо нас двојица искрено говорили оно што смо осећали. Ето ја никад нисам био у Кикинди, али знам да тамо мора постојати Карлов хотел „Империјал”... У реду, у реду, видим шта сте намерили да кажете. Ценим и поштујем то што сте се родили и одрасли у Кикинди. Мислим да је нико не може познавати боље од, да тако кажем, домороца, али ако би неко требало да се извргне руглу, онда то свакако не треба прво да будем ја, него овај господин „Увек сам био у Кикинди”. Видите, он је лагао о свему оном што је тврдио да је видео, а ја о ономе за шта сам прокламовао како никад нисам видео. Он дакле мора бити најпре оцрњен због присуства лажи, па тек онда потом ја због одсуства лажи.

– Право говорите, господине „Никад нисам био у Кикинди”. Ја као рођени Кикинђанин и ви који немате друго име до „Никад нисам био у Кикинди” – нас двојица могли бисмо да се удружимо и сада изађемо на улицу међу Кикинђане и тамо господина „Увек сам био у Кикинди” огласимо за лажова и пропалог пророка који ниједној вароши добра није донео.

– Али, господине, молим вас, мој, да тако кажем колега који себе зове „Никад нисам био у Кикинди” истину говори у свакој речи, али су му све речи лажне. Читав говор зачео је и зачинио тако да наврће воду на његову воденицу: његов је тобоже деликт мисли, а мој, само стога што сте ме назвали „Увек сам био у Кикинди” – деликт дела; он је одсуство, а ја присуство обмане. Па нека је и тако, драги господине, да тако речем домороче из Кикинде: зар вас бар мало нисам заголицао својим виђењем ваше вароши у које, да знате, и даље верујем до последње речи? Зар не бисте волели да је кикиндску железничку станицу градио сам Густав Ајфел? Зар не бисте волели да сте поносни власник оног голуба гаћана који је поруку однео до Јапана? Ако је лаж тако лепа, што не бисмо живели у лажи?

– У праву сте господине „Увек сам био у Кикинди”. Мој градић је увек био тих, забачен и неиздржљиво досадан. Можда да причекамо и не огласимо вас одмах за обмањивача грађана. Перје и катран увек вас чекају, па да размислимо.

– Да размислимо? Да размислимо, господине? Па размислите онда и о мојој визији за коју и ја велим да је тачна. Није само „Увек сам био у Кикинди” дивним приказао ваше место, него сам то учинио и ја кога сте ипак с ниподаштавањем назвали „Никад нисам био у Кикинди”. У реду, све сам почињао негативним исказима, али нису ли биле дивне и моје слике?

– О, да ли ја то чујем господина „одсуство лажи” како нуди своје лажи на пазару заједно с мојим? Нисте ли овог слободног грађанина Кикинде колико пре неколико минута врбовали да ме прогласи за ненавидног и протера као персону нон грата из Кикинде? А сада шта – нудите и ви своју визију. Господине, не слушајте га: он, за разлику од мене никад није био у Кикинди, а ја, ја сам Кикинду сањао сваке ноћи.

– Чекајте обојица. Како би било да објединимо ваше визије. О како би било лепо живети у таквој Кикинди... Ноћу посматрати поларну светлост, дању се будити у сенци висећих кикиндских вртова, поподне дочекивати пријатеље на великој железничкој станици и резервисати им собу у хотелу „Имperiјал”, увече с њима излазити у градски парк и дивити се војничком бенду који имитира шеве и славује као да је шума зашла у сам град, а далеко иза поноћи с девојачким дахом на свом врату испочетка посматрати поларну светлост... Ако вас обојицу прогласим за варалице, остаје ми само моја Кикинда: корзо и градска кућа; гимназија „Душан Васиљев”, разред IVa, разредни старешина Вера Вујовић, матуранти 1973. Обећавају се својим професорима да ће се с њима наћи 1983...

– Ви плачете, господине из Кикинде. Немојте. Одрастао човек не треба да јеца. Ево, нудим вам свој хотел „Имperiјал” за цабе; 65 степени господине, није шала...

– И ја вам поклањам своју железничку станицу и водоскок, наравно. Ни висина од 65 метара није за бацање.

– Немојте господине, видите како се тресете. Сви моји трамваји возиће само вас. Господине, господине, вама је све лошије. Ухватили сте се за груди. Господине... господине. Реците да нисте мртви, молим вас. Ја никад нисам био у Кикинди и никад још нисам видео мрвог Кикинђанина.

– Не дише. Увек сам био у Кикинди, али ни ја нисам још видео мрвог Кикинђанина.

– Готов је, ни огледалце није замаглио.

– Шта ћемо ми сад?

– Свак’ на своју страну. Никад нисам био у Кикинди, а ако сам и имао имало жеље, прошла ме је. Идем на било коју страну. Никад нисам био у Вршцу, никад нисам био у Суботици, ни у Сенти – тамо ћу да кренем.

– Лако је вама, господине. Мени је остала само Кикинда. Увек сам одлазио тамо, па ћу и сада. Сенка једне смрти не може бацити хлад на читаву чудесну варош.

– Ви путујте, ја одлазим на неко друго место, што даље од Кикинде.

– Да се нађемо некад, кад нам се путеви укрсте? Можда у Кикинди?

– Не, не, у Кикинди никако.

– Онда у неком другом месту.

– Да, да биће боље што даље од Кикинде.

– Следећи сусрет онда заказујем идуће године: исти дан, исти сат – али у Сегедину.

– О, дивна је то варош. Никад нисам био тамо, али кажу да тамо постоји нешто што се ни у једном другом граду не виђа...